

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

ГНАТИШИН ІРИНА ЛЕОНІДІВНА

УДК 378.147: [7+008] (043.3)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ШЕСТОПАЛЮК Олександр Васильович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, ректор, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ОРЛОВ Валерій Федорович,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
НАПН України, головний науковий співробітник відділу
теорії та історії педагогічної майстерності, м. Київ

кандидат педагогічних наук, доцент
СЕМКО Майя Іванівна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри
мистецької підготовки, м. Вінниця.

Захист відбудеться 19 грудня 2012 р. о 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розіслано «16» листопада 2012 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. М. Коломісць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Поступове входження України до культурно-освітнього простору європейської та світової спільноти, посткультурна тенденція естетизації науки, задекларована ЮНЕСКО, домінантність культурологічного напрямку у сучасній педагогіці актуалізували перед вітчизняною наукою низку важливих завдань, провідним з яких є підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури як необхідна умова становлення нової парадигми художньо-естетичної освіти.

У “Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки”, яка визначає основні напрями й шляхи реалізації положень “Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті”, підкреслюється, що освіта в нашій державі має ґрунтуватися, насамперед, на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності, а оновлення системи вітчизняної освіти повинно вдосконалюватися шляхом оптимізації підготовки кожного майбутнього фахівця до максимальної реалізації його професійно-творчого потенціалу в професійній діяльності.

Загальні закономірності процесу формування особистості педагога визначені у наукових працях О. Абдуліної, Н. Кузьміної, А. Хуторського та ін. Концептуальні засади професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах досліджували А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, В. Кремень, В. Орлов, С. Сисоєва, Г. Тарасенко, В. Шахов, О. Шестопалюк та ін. Специфіка професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури висвітлена у дослідженнях С. Ковальової, Л. Кондрацької, Л. Кондратової, Л. Лимаренко, Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Рудницької, М. Сови, О. Соколової, К. Щедролоєвої, О. Щолокової та ін.

Аналіз психологічної, педагогічної, художньо-естетичної та мистецтвознавчої літератури дав можливість виокремити низку праць, у яких відображені теоретичні, методологічні й практичні аспекти мистецької підготовки у сфері професійно-художньої та вищої освіти. Зокрема, варто відзначити праці С. Алексеевої, В. Ковальчука, С. Коновець, С. Лубянської, Л. Оружої, Л. Оршанського, О. Отич, В. Прусака, В. Радкевич, Н. Сегеди, В. Туляєва, Л. Хомич, Р. Шмагала, О. Шевнюк та ін.

Ураховуючи нові виклики сучасної освіти, ми проаналізували сучасний стан художньо-естетичної освіти, що дозволило з'ясувати низку **суперечностей**, які підлягають розв'язанню експериментально-дослідницьким шляхом. А саме між:

–сучасними вимогами суспільства щодо якості професійної підготовки фахівців художньої культури та недосконалістю нинішньої системи такої підготовки у вищих навчальних закладах (ВНЗ) України;

–потребою високого рівня професіоналізму та реальними можливостями реалізації особистісно-професійного потенціалу майбутніх фахівців художньої культури;

–необхідністю формування в майбутніх фахівців художньої культури готовності до професійної діяльності та існуючими формами, методами та засобами підготовки в процесі навчання у ВНЗ.

Недостатнє дослідження проблеми професійної підготовки фахівців художньої культури та потреба пошуку шляхів її вирішення визначили актуальність нашої роботи і зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **”Професійна підготовка майбутніх фахівців художньої культури у вищих навчальних закладах”**.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з планом науково-дослідної теми Львівського науково-практичного центру (ЛНПЦ) професійно-технічної освіти (ПТО) Національної академії педагогічних наук України (НАПН): “Теоретичні та методичні засади професійно-практичної підготовки за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці” (державний реєстраційний номер 0110U000017), в контексті науково-дослідної теми “Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ-ХХІ століття” Науково-дослідного сектора Львівської національної академії мистецтв (ЛНАМ) (державний реєстраційний номер 0108U00998) та в межах науково-дослідної теми Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського “Культурологічний аспект професійної освіти” (рішення кафедри культурознавчих дисциплін від 07.12.2008р.). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою ЛНПЦ ПТО НАПН України (протокол № 8 від 23.10.2008р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 7 від 27.10.2009 р.).

Об’єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців художньої культури.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ.

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що професійна підготовка майбутніх фахівців художньої культури буде ефективною за умови впровадження у навчальний процес ВНЗ організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності, що включає комплексну реалізацію розроблених педагогічних умов: 1) посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури; 2) оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб’єктів педагогічного процесу; 3) застосування сучасних освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання; 4) забезпечення цілісності формування у студентів компонентів готовності до професійної діяльності.

Реалізація визначеної мети передбачала розв’язання таких **завдань**:

1. Уточнити сутність поняття “готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури” на основі аналізу та узагальнення художньо-естетичної,

психологічної й педагогічної літератури.

2. Визначити критерії, показники та рівні готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

3. Розробити, теоретично обґрунтувати, експериментально перевірити педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури та запропонувати організаційно-педагогічну модель формування готовності до професійної діяльності.

4. Підготувати навчально-методичні матеріали щодо формування готовності до професійної діяльності фахівців художньої культури у ВНЗ (навчально-методичне забезпечення педагогічного процесу, професіограму фахівця художньої культури тощо).

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс **методів** наукового дослідження:

– *теоретичні*: аналіз психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої літератури, індукція та дедукція (з метою виявлення якості професійної підготовки фахівців художньої культури), узагальнення теоретичних і експериментальних даних та теоретичне моделювання (з метою з'ясування сутності готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності, структури категорійно-поняттєвої мережі дослідження, розробки педагогічних умов фахової підготовки студентів та побудови відповідної організаційно-педагогічної моделі);

– *емпіричні*: педагогічне спостереження, анкетування, тестування, діагностування (для з'ясування вихідного рівня готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності); аналіз продуктів художньо-творчої діяльності (для дослідження основних компетенцій майбутніх фахівців художньої культури); педагогічний експеримент (з метою перевірки ефективності обґрунтованих педагогічних умов та організаційно-педагогічної моделі);

– *статистичні методи* застосовувалися для опрацювання одержаних результатів експериментальної роботи та підтвердження їх вірогідності.

Теоретико-методологічною основою дослідження є теоретичні та методологічні положення, що ґрунтуються на філософських (І. Бех, В. Біблер, В. Кремень та ін.) та психолого-педагогічних концепціях освіти (Л. Виготський, А. Маслоу, Н. Ничкало, В. Рибалка та ін.); теоретико-методологічні аспекти педагогічної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Сластьонін); провідні теоретичні та методичні положення педагогіки і психології мистецтва щодо функціональних можливостей мистецтва (О. Акімова, Л. Аристова, С. Коновець, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, Л. Хомич та ін.); ідеї застосування педагогічних технологій (В. Безпалько, І. Дичківська, Б. Ельконін, М. Козяр, А. Нісімчук, О. Пометун, О. Пехота, Г. Тарасенко, Д. Чернілевський та ін.); педагогічні ідеї щодо оптимізації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах (А. Алексюк, Р. Гуревич, В. Шахов, О. Шестопалюк та ін.); логіка підготовки та проведення педагогічного експерименту (С. Гончаренко, І. Підласий, С. Сисоєва). В

основу дослідження були покладені ключові положення особистісно орієнтованої професійної підготовки (В. Андрущенко, В. Луговий, С. Підмазін, І. Якиманська) та положення компетентнісного підходу (В. Бондар, М. Кадемія, О. Овчарук, А. Хуторський та інші).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота протягом 2008-2012 рр. проводилася поетапно у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського; Інституті мистецтв Південноукраїнського державного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського; Львівській національній академії мистецтв; Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників; Донецькому інституті післядипломної педагогічної освіти.

Експериментальним дослідженням на різних його етапах було охоплено 386 студентів, 54 викладачі, 154 учителі художньої культури. Всього 594 особи.

Наукова новизна й теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше* розроблено організаційно-педагогічну модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури на основі теоретично обґрунтованих та експериментально перевічених педагогічних умов (посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури; оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб'єктів педагогічного процесу; застосування сучасних освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання; забезпечення цілісності формування у студентів компонентів готовності до професійної діяльності);

– *уточнено* сутність поняття “готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури”; *розкрито зміст* професіограми фахівця художньої культури;

– *подальшого розвитку* набули форми та методи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ, навчально-методичне забезпечення педагогічного процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що *розроблено й упроваджено* в навчальний процес ВНЗ організаційно-педагогічну модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, що включає комплекс ефективних педагогічних умов; професійно спрямовані навчальні дисципліни „Методика викладання художньої культури”, „Міжкультурна комунікація”; навчально-довідкове видання „Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції”, *підготовлено* методичні рекомендації для викладачів та студентів, що пропонуються для підвищення ефективності професійної підготовки фахівців художньої культури.

Результати дослідження можуть використовуватися для розробки навчально-методичного забезпечення процесу навчання у ВНЗ як мистецького, так педагогічного спрямування, у процесі написання навчально-методичних посібників та підручників щодо оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури у

ВНЗ. Розроблені методичні рекомендації можуть знайти практичне застосування у процесі модернізації мистецької та художньо-естетичної освіти.

Результати дослідження впроваджено в практику роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка №10/20 від 18.05.2011р.); Інституту мистецтв Південноукраїнського державного педагогічного університету імені Костянтина Ушинського (довідка № 1130 від 16.05.2011р.); Львівської національної академії мистецтв (довідка № 542 від 29.09.2010р.); Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (довідка № 01/21-97 від 06.02.2012 р.); Донецького інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 287/02 від 16.05.2011р.).

Особистий внесок здобувача. Усі результати дисертаційного дослідження одержані автором самостійно. У опублікованому у співавторстві “Словнику педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції” (співавтор Р. Шмагало) автору належать терміни, поняття, дефініції з педагогіки художньої культури. У статтях та тезах, написаних у співавторстві, “Предмет “Художня культура” і суспільний розвиток держави” (співавтор О. Дацко), “Якість освіти: управлінський аспект” (співавтор Г. Васянович) автору належить постановка та обґрунтування проблем, формулювання висновків і здійснення загальної редакції. Методичні рекомендації для ВНЗ щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, професіограма фахівця художньої культури, концепція професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури, професіограма педагога художньої культури, освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра художньої культури, освітньо-професійна програма підготовки бакалавра художньої культури, робочі програми навчальних дисциплін “Міжкультурна комунікація”, “Методика викладання художньої культури” розроблені автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати проведеного дослідження доповідались на: *6 міжнародних науково-практичних конференціях*: VIII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. Рудницької (Київ, 2010), “Мотивація творчості: усталені погляди та сучасні виклики” (Львів, 2009), “Віра і розум” (Київ, 2010), „Методологічні засади художньо-творчого розвитку особистості в контексті міжкультурного спілкування в системі освіти” (Вінниця, 2012), “Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми” (Вінниця, 2012), “Україна-Великобританія: європейська інтеграція через культуру та освіту” (Лондон, 2012); *5 всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах*: “Особливості впровадження курсу української художньої культури в 10-тих класах ЗНЗ” (Донецьк, 2010), “Формування проектного мислення школярів засобами мистецтва в процесі вивчення художньої культури” (Запоріжжя, 2010), “Вивчення художньої культури та естетики в 11 класі загальноосвітніх навчальних закладів (Вінниця, 2011), “Проблема наступності мистецької освіти та полікультурного

виховання: педагогічні моделі та інноваційні технології” (Миколаїв, 2011), “Шкільна художньо-естетична освіта в контексті культури міжнародного спілкування” (Чернівці, 2011); *регіональних науково-практичних конференцій і семінарах*: “Форумі молодих науковців Львівщини” (Львів, 2009, 2011), “Розвиток творчого потенціалу особистості учня засобами мистецтва” (Львів, 2010), “Формування смаку та естетичних поглядів у дитини. Проблема відбору навчальної інформації” (Львів, 2011), “Виховний потенціал музею в системі інтегративної мистецької освіти” (Львів, 2011), щорічних науково-практичних конференцій ЛНПЦ (2008-2011) та ЛНАМ (2009-2012).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження відображено у 20 (16 одноосібних) публікаціях, з яких: 7 статей у провідних наукових фахових виданнях, 8 статей в інших виданнях, 4 брошури: навчально-методичні рекомендації та методичні матеріали, одне навчально-довідкове видання (словник).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 313 сторінок. Основний зміст дисертації викладений на 180 сторінках. Робота містить 22 додатки на 101 сторінці. Ілюстративний матеріал подано у 6 таблицях, 16 рисунках. Список використаної літератури охоплює 311 джерел, з них 14 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито стан її наукової розробки, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано гіпотезу, визначено методи експериментального дослідження, висвітлено наукову новизну роботи, її теоретичне та практичне значення; представлено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження у навчальний процес ВНЗ.

У *першому розділі* – “**Теоретико-методологічні основи професійної підготовки фахівців художньої культури у вищих навчальних закладах**” – здійснено теоретичний аналіз дефінітивної бази дослідження, визначено й схарактеризовано основні підходи до розуміння поняття “готовність до професійної діяльності”, проаналізовано особливості професійної підготовки фахівців художньої культури, зміст і структуру готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, визначено критерії, показники та рівні готовності.

На основі узагальнення дослідженої інформації окреслено предметне поле наукової роботи, проведено широкий аналіз інтерпретацій понять “культура”, “художня культура”, “фахівець художньої культури”, що дало можливість визначити “фахівця художньої культури” як спеціаліста у сфері вивчення, популяризації, промоції, передачі традицій художньої культури, який має широкий світогляд, розвинену мистецьку ерудицію, знання з історії й теорії культури та мистецтва, вдало поєднує різноманітні педагогічні технології, здійснює інформаційний, науково-методичний, соціально-психологічний та педагогічний супровід своєї діяльності, оперує основними поняттями з таких галузей науки, як естетика, етика, психологія, педагогіка, культурологія, соціологія, мистецтвознавство та інші.

Специфіка професійної діяльності таких фахівців ще й у тому, що вони здійснюють

культурну співпрацю з усіма соціальними інституціями, сприяють налагодженню міжкультурної комунікації, діалогу культур, формують систему духовних і культурних цінностей підростаючого покоління. Осягнення майбутнім фахівцем художньої культури повноти сутнісного смислу професійних компетенцій вимагає необхідності поєднання знань, умінь та навичок з таких професій, як педагог, психолог, художник, музикант, мистецтвознавець, менеджер, що надає можливість одержати ширшу полікваліфікацію та забезпечує мобільність й конкурентоспроможність на ринку праці.

З огляду на специфіку професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури визначені об'єктивні, суб'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні фактори професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури. Об'єктивними факторами нами визначені здібності особистості, зміст та якість навчання, особливості спрямування ВНЗ, соціально-економічні, організаційні та педагогічні умови набуття практичного досвіду; суспільна потреба у фахівцях даного профілю. Суб'єктивними факторами, які об'єднують внутрішні передумови успіху професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, визначено професійну мотивацію, компетентність, креативність, творче мислення. Об'єктивно-суб'єктивними факторами, що створюють організацію професійного середовища фахівця художньої культури та сприяють професійній орієнтації, на нашу думку, є: ефективне опанування професійною компетентністю, потреба у досягненні високих результатів, творчий підхід, самореалізація й самовдосконалення. Визначений комплекс факторів не претендує на вичерпність, однак дозволяє розкрити сутність професійної готовності майбутніх фахівців художньої культури.

Науковий пошук дефінітивної бази поняття “готовність до професійної діяльності” засвідчив, що ***“готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури”*** – це цілісне, стійке, інтегративне професійно-особистісне утворення, що характеризується системою фахових знань і вмінь, є результатом професійної підготовки, зумовленої специфікою діяльності фахівців художньої культури. Результати дослідження стану професійної підготовки фахівців художньої культури на сучасному етапі в Україні показали, що традиційна система підготовки таких фахівців не завжди створює належні умови для формування їхньої готовності до професійної діяльності.

Аналіз і узагальнення представлених у психологічній та педагогічній літературі підходів до розуміння структури готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури дає підстави виокремити в даній структурі три компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний та операційно-діяльнісний. Відповідно до цих компонентів нами визначено три критерії та відповідні їм показники готовності до професійної діяльності: 1) характер професійної мотивації (професійна мотивація, особистісно-ціннісне ставлення до професії, інтенсивність і стійкість пізнавальних інтересів); 2) рівень оволодіння психолого-педагогічними та фаховими знаннями (естетичний та художній світогляд, мистецька ерудиція, повнота, глибина, міцність знань з педагогіки, психології, мистецтвознавства, естетики та інших предметів); 3) сформованість практичних умінь та навичок, необхідних для майбутньої

професійної діяльності (сформованість практичних умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності, професійне володіння методикою викладання предмета, творча активність, творче мислення, комунікативність, самостійність, вміння здійснювати аналіз-інтерпретацію художніх творів та явищ на основі розуміння виражальних можливостей різних видів мистецтв, специфічних засобів, технік та прийомів).

Виокремлені критерії й показники готовності мають, до певної міри, відносний характер, але, загалом, адекватно відображають сутнісні характеристики готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури і використовуються як на констатувальному, так і на формуальному етапах нашого дослідження з метою перевірки ефективності педагогічних умов та запропонованої організаційно-педагогічної моделі. На основі зазначених критеріїв та показників було визначено рівні готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності: інтерпретаційний (високий), реконструктивний (середній) та репродуктивний (низький).

У другому розділі – **“Педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури у вищих навчальних закладах”** – теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури та запропоновано організаційно-педагогічну модель формування готовності до професійної діяльності.

Експериментальним дослідженням доведена можливість педагогічного впливу на готовність майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності в процесі навчання у ВНЗ. Найефективніше це відбувається за дотримання відповідних педагогічних умов, а саме: посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури; оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб'єктів педагогічного процесу; застосування сучасних освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання; забезпечення цілісності формування в студентів компонентів готовності до професійної діяльності.

Важливою умовою формування готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності є посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки фахівців через призму гуманістичних тенденцій у розвитку сучасного суспільства. Реформування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури повинно здійснюватися на основі формування гуманітарного мислення, опанування надбанями української та світової культури, формування особистої світоглядної позиції, оволодіння цінностями й знаннями в галузі гуманітарних наук, забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Ця педагогічна умова реалізується за допомогою педагогічної рефлексії у процесі індивідуально-рефлексивного підходу до студентів на засадах органічного поєднання раціонального та емоційного у сприйманні художніх творів. Саме педагогічна рефлексія дає можливість майбутньому фахівцеві художньої культури подивитися на свою професію з позиції іншого суб'єкта, визначає ставлення до самого себе також як до суб'єкта професійної діяльності. Змістом педагогічної рефлексії виступає спільна

діяльність, що є своєрідним взаємодоповнюючим процесом дзеркального відображення індивідами один іншого. Це передбачає вміння бачити й оцінювати одержану інформацію від студента, робити оцінку результативності та доцільності застосованих педагогічних впливів, способів вирішення педагогічних завдань, що виступає важливою умовою становлення професіоналізму майбутнього фахівця художньої культури.

Аналіз психологічної та педагогічної літератури з досліджуваної проблеми дає підстави стверджувати, що важливою педагогічною умовою формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури є оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб'єктів педагогічного процесу. Побудова педагогічного процесу на принципах діалогу є важливою умовою ідентифікації майбутніх фахівців художньої культури з носіями професійної культури, що, безумовно, позитивно впливає на рівень їхньої готовності до професійної діяльності. Майбутній фахівець художньої культури зможе повноцінно сформувати свої професійні компетенції у випадку тісної взаємодії та щирої турботи про успіхи один одного. Така взаємодія є своєрідною школою майстерності та творчості, розвиває взаємодопомогу, емпатію, взаємоповагу всіх учасників педагогічного процесу.

Існуючі форми, методи та засоби професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури не завжди забезпечують її ефективність. Виникає потреба ВНЗ у використанні сучасних освітніх технологій, інтерактивних форм та методів навчання. Для професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури нами пропонуються освітні технології особистісно орієнтованого навчання, серед яких наведемо наступні: технології проблемного навчання, рівневої диференціації, навчального проекту, ситуативного моделювання, розвитку критичного мислення, креативного розвитку, інформаційно-комунікаційні та інші. У контексті даного дослідження, доречно виокремити педагогічні технології, які сприяють оволодінню майбутніми фахівцями художньої культури методикою викладання предмету, а саме: художньо-інтегративні (Л. Масол), інтерактивні технології (О. Пометун, Л. Пироженко); технології розвивального навчання (Д. Ельконін).

Визначена педагогічна умова сприяє реалізації творчого потенціалу усіх суб'єктів педагогічного процесу, стимулює творчу взаємодію. Впровадження технологій особистісно орієнтованого навчання спирається на інтегративний підхід у виборі, що дозволяє робити педагогічний процес у ВНЗ цікавішим, розвиваючи кожного як творчу особистість та майбутнього професіонала. Використання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури сучасних освітніх технологій шляхом взаємодоповнення й взаємодії відчутно активізують професійні можливості майбутніх фахівців художньої культури, стимулюють їхні пізнавальні та творчі інтереси, допомагають швидше набути професійного досвіду, глибше зрозуміти своє професійне призначення, розвивають професійну адаптацію в сучасному суспільстві постійних змін. Таким чином, застосування сучасних освітніх технологій значно підвищує ефективність майбутньої професійної діяльності фахівців художньої культури, дозволяє реалізовувати принципово нові інтерактивні форми та методи

навчання, що орієнтуються на організацію дослідницько-пошукової діяльності.

Наступною педагогічною умовою для забезпечення ефективності майбутньої професійної діяльності є забезпечення цілісності формування в майбутніх фахівців художньої культури компонентів готовності. Ця умова тісно пов'язана з попередніми педагогічними умовами. Зокрема, діалогізація педагогічної взаємодії забезпечує сприятливий соціально-психологічний мікроклімат суб'єктів педагогічного процесу і стимулює розвиток ціннісно-мотиваційного, інформаційно-когнітивного та операційно-діяльнісного компонентів готовності до професійної діяльності.

Наведені у дослідженні положення про ціннісно-мотиваційну основу готовності до професійної діяльності засвідчили, що в основі ціннісно-мотиваційного компонента готовності до професійної діяльності майбутнього фахівця художньої культури знаходяться внутрішні регулятивні потенції, котрі продукуються ціннісною, когнітивною й мотиваційною сферами пізнання, кожна з яких забезпечує свій внесок у формування готовності до професійної діяльності та визначає певну якість професійної готовності майбутніх фахівців художньої культури: від емоційної готовності (мотив) до когнітивної готовності (переконання), а через неї – до оцінної діяльності (оцінювання).

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає мотиваційний аспект готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури. Професійна мотивація та ціннісні орієнтири здійснюють суттєвий вплив на успішність майбутньої професійної діяльності, сприяють ефективності навчання та реалізації професійного та творчого потенціалу майбутніх фахівців художньої культури. Інформаційно-когнітивний компонент розкриває пізнавальний аспект готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури та створює раціональну основу для застосування отриманих знань, умінь та навичок у професійній діяльності. Сутність інформаційно-когнітивного компонента пояснюють ті положення теорії пізнання, згідно з якими когніція є результатом суб'єктивного раціонально-логічного відображення об'єктивного світу, здобутим у процесі пізнання.

Операційно-діяльнісний компонент інтегрує попередні складові в єдине ціле й сприяє об'єднанню набутого ціннісно-мотиваційного та інформаційно-когнітивного досвіду в систему типової для особистості фахівця художньої культури творчо-діяльнісної поведінки. Усі компоненти готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності, хоча і характеризуються відносною змістовою незалежністю, взаємодоповнюють один іншого і функціонують як система.

З метою реалізації вищезазначених педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх фахівців художньої культури, нами обґрунтовано та запропоновано організаційно-педагогічну модель, яка схематично представляє повний педагогічно-технологічний цикл формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури (рис.1).

Рис. 1. Організаційно-педагогічна модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

Динамічний зв'язок між усіма етапами експериментальної моделі відображає логіку проведення дослідження, показує цілеспрямований рух від постановки мети, врахування структурних компонентів та змісту професійної підготовки до відбору ефективних педагогічних умов, критеріїв, показників та дає можливість визначити рівні сформованості готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності.

У *третьому розділі* – **“Експериментальне дослідження ефективності педагогічних умов формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури”** – перевірено та доведено ефективність педагогічних умов та організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури; узагальнено результати дослідно-експериментальної роботи.

Експериментальна робота з формування готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності передбачала комплексне впровадження усіх визначених педагогічних умов з урахуванням специфіки цілей, змісту, організаційних форм та методів педагогічного впливу у процесі навчання. Реалізація організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури спиралась на акмеологічний, системний, синергетичний та особистісно орієнтований методологічні підходи і передбачала три взаємопов'язані етапи: спонукально-проектуючий, технічно-операційний та рефлексивно-продуктивний.

На спонукально-проектуючому етапі реалізації організаційно-педагогічної моделі з метою формування професійної мотивації пропонувались такі методи та прийоми: диспути, проблемний виклад матеріалу, евристична бесіда, аналіз професійних ситуацій та форми навчання: лекції, семінари, “круглі столи”, тренінги та інші. Основною організаційною формою експериментальної роботи з формування готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності ми обрали розроблену нами навчальну дисципліну “Міжкультурна комунікація”, яка передбачала лекційну, практичну форми навчання та самостійну роботу студентів. Заняття з дисципліни були спрямовані на розширення знань щодо міжкультурної освіти в Україні та світі; ознайомлення з методологічними прийомами комунікативної поведінки в різних сферах суспільного життя; використання ефективної стратегії міжкультурної комунікації, що включала методи дослідження міжкультурної комунікації, особливості вивчення культур націй і народів світу для досягнення міжкультурної компетентності.

На технічно-операційному етапі, з метою удосконалення студентами психолого-педагогічних та фахових знань, пропонувались такі активні методи навчання: наочно-ілюстративні, проблемні лекції, семінари з розв'язування проблемних завдань, конференції, семінари-ігри та інтерактивні методи навчання: кейс-метод, метод проектів, ігрові методи. Навчальна дисципліна “Методика викладання художньої культури” стала організаційною формою експериментально-дослідної роботи з формування готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності на даному етапі. Заняття дисципліни були спрямовані на розширення

уявлень студентів про зміст і специфіку викладання художньої культури, її синтетичну природу, що включала різноманітні види й жанри художньої діяльності; необхідні форми та методи роботи тощо.

Розвиток практичних умінь і навичок здійснювався на рефлексивно-продуктивному етапі, метою якого була операційно-діяльнісна підготовка майбутніх фахівців художньої культури. Серед методів, які ми використовували, є наступні: моделювання і проектування практичних ситуацій, рольові ігрові ситуації, вирішення автентично-проблемних ситуацій, мікроситуацій, розширені тематичні бесіди, дискусії, метод мультимедійних проектів, дидактичні ігри, семінари-дискусії, семінари-диспути, семінари-прес-конференції та інші.

У процесі реалізації педагогічного експерименту нами розроблений і впроваджений комплекс навчально-методичного забезпечення, що дозволило запропонувати не лише організаційне, а й методичне наповнення організаційно-педагогічної моделі. До нього увійшли: концепція професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури, професіограма педагога художньої культури, освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра художньої культури, освітньо-професійна програма підготовки бакалавра художньої культури, навчальний план напряму підготовки бакалаврів художньої культури, робочі програми навчальних дисциплін "Методика викладання художньої культури", "Міжкультурна комунікація", довідкове видання "Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції".

Результати експериментальної роботи виявили позитивну динаміку готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, що доводить ефективність обґрунтованих педагогічних умов та запропонованої організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури (у %)

Рівні готовності	До експерименту		Після експерименту	
	ЕГ*	КГ*	ЕГ*	КГ*
Інтерпретаційний	12,7	12,7	23,9	14,3
Реконструктивний	49,5	47,0	65,6	48,0
Репродуктивний	37,8	40,3	10,5	37,7

ЕГ* – експериментальна група, студентів, КГ* – контрольна група студентів

В експериментальній групі, на відміну від контрольної, на статистично значущому рівні зросла кількість студентів з інтерпретаційним (з 12,7 % до 23,9 %) та реконструктивним (від 49,5 % до 65,6 %) рівнями готовності до професійної діяльності. З репродуктивним рівнем кількість студентів у експериментальній групі зменшилась від 37,8 % до 10,5 %, що свідчить на користь розробленої організаційно-педагогічної моделі та обґрунтованих педагогічних умов формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

Підтвердженням результативності підготовки майбутніх фахівців художньої культури є достовірні дані про значні якісні зрушення у рівнях розвитку ціннісно-мотиваційного, інформаційно-когнітивного та операційно-діяльнісного компонентів готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності. Статистичні дані (обчислення критерію згоди Пірсона – χ^2) переконливо доводять ефективність запропонованих педагогічних умов і розробленої організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів теоретичного пошуку та експериментальної роботи дозволили сформулювати такі висновки:

1. У дисертації проаналізовано сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ та розкрито специфіку їх професійної діяльності. Узагальнення художньо-естетичної, психологічної й педагогічної літератури з даної проблеми дало можливість запропонувати визначення поняття “фахівець художньої культури” та уточнити сутність поняття “готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури”.

Готовність до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури нами визначена як цілісне, стійке, інтегративне професійно-особистісне утворення, що характеризується системою психолого-педагогічних та фахових знань, які є результатом професійної підготовки. Готовність майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності можна вважати комплексом індивідуальних, психологічних, педагогічних та фахових особливостей, що здатні забезпечити високу ефективність професійного становлення, яка відображена у розробленій професіограмі фахівця художньої культури. Майбутній фахівець художньої культури має бути цілісно підготовленим з урахуванням специфіки професійної підготовки та уміло поєднувати у собі основи знань, умінь та навичок з таких професій як педагог, психолог, художник, музикант, мистецтвознавець, менеджер, що надає можливість одержати ширшу полікваліфікацію та забезпечує мобільність й конкурентоспроможність на ринку праці.

2. Результати теоретичного аналізу підготовки майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ дозволяють визначити критерії готовності майбутніх фахівців художньої культури до професійної діяльності: характер професійної мотивації; рівень оволодіння психолого-педагогічними та фаховими знаннями; сформованість практичних умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Показниками готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури нами визначені: професійна мотивація; загальна спрямованість на підвищення рівня готовності до професійної діяльності; особистісно-ціннісне ставлення до професії; сформованість позитивно стійкого ставлення до професії; інтенсивність і стійкість пізнавальних інтересів; естетичний та художній світогляд; мистецька ерудиція; повнота, глибина й міцність знань з педагогіки, психології, мистецтвознавства тощо; знання специфіки викладання художньої культури; здатність до рефлексії; емпатія; креативність; уміння й навички проведення уроків художньої

культури; творча активність; комунікативність; професійна мобільність; самостійність; уміння здійснювати аналіз-інтерпретацію художніх творів та явищ на основі розуміння виражальних можливостей різних видів мистецтв, специфічних засобів, технік та прийомів. Означені критерії та відповідні показники дали змогу визначити три рівні готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури: інтерпретаційний (високий), реконструктивний (середній) та репродуктивний (низький).

3. У дослідженні розроблені, теоретично обґрунтовані та експериментально перевірені педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, а саме: посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки; оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб'єктів педагогічного процесу; застосування сучасних освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання; забезпечення цілісності формування у студентів ціннісно-мотиваційного, інформаційно-когнітивного та операційно-діяльнісного компонентів готовності до професійної діяльності.

Визначені педагогічні умови було покладено в основу експериментальної організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ, яка демонструє цілеспрямований рух від постановки мети, врахування структурних компонентів та змісту професійної підготовки до відбору ефективних критеріїв, форм і методів навчання, що становить повний педагогічний технологічний цикл траєкторії розвитку готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури. Поетапна підготовка майбутніх фахівців художньої культури здійснювалася через внесення до навчальних планів ВНЗ і використання у педагогічному процесі розроблених дисертантом програм дисциплін "Методика викладання художньої культури" та "Міжкультурна комунікація".

Експериментальне впровадження організаційно-педагогічної моделі у навчальний процес ВНЗ суттєво покращило динаміку зрушень рівнів готовності до професійної діяльності. В експериментальній групі, на відміну від контрольної, на статистично значущому рівні підвищилася кількість студентів з інтерпретаційним (з 12,7 % до 23,9 %) та реконструктивним (від 49,5 % до 65,6 %) рівнями готовності до професійної діяльності. Натомість з репродуктивним рівнем кількість студентів в експериментальній групі зменшилась від 37,8 % до 10,5 %, що свідчить про ефективність розробленої організаційно-педагогічної моделі. Розрахунки одержані з допомогою критерію згоди К. Пірсона (хі-квадрат Пірсона).

4. На основі результатів дослідження підготовлено навчально-методичні матеріали щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, які представлені навчально-методичним забезпеченням, що отримав схвалення Науково-методичної ради МОНМС України і впроваджується в навчальний процес ВНЗ.

Зазначений комплекс розроблених матеріалів включає: концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури, освітньо-кваліфікаційну характеристику бакалавра художньої культури, освітньо-професійну програму

підготовки бакалавра художньої культури, професіограму педагога художньої культури, навчальний план підготовки бакалавра художньої культури, “Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції“; робочі програми навчальних дисциплін ”Методика викладання художньої культури”, ”Міжкультурна комунікація”, методичні рекомендації для викладачів і студентів ВНЗ щодо формування професійної готовності фахівців художньої культури.

Одержані результати дисертаційного дослідження дозволили зробити висновок про те, що мети досягнуто, вихідна гіпотеза доведена, визначені завдання розв’язані.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури у ВНЗ. Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні й узагальненні зарубіжного досвіду стосовно цієї проблеми; з’ясуванні можливостей оновлення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури через застосування інноваційних освітніх технологій; адаптації організаційно-педагогічної моделі готовності майбутніх фахівців художньої культури у навчальний процес ВНЗ як мистецького, так і педагогічного спрямування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Основний зміст дисертаційного дослідження **відображено в таких публікаціях автора:**

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гнатишин І. Л. Моральна культура як складова педагогічної майстерності викладача вищої школи / І. Л. Гнатишин // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. (Серія педагогічна). – 2009. – Випуск 25. – Ч.1. – 328 с. – С. 206-212.

2. Гнатишин І. Л. Формування морально-духовних цінностей як одне з основних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців / І. Л. Гнатишин // Духовно-моральне виховання і професіоналізм особистості в сучасних умовах: збірник наукових праць: Інститут інноваційних технологій і змісту Міністерства освіти і науки України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – № 58. – Спец. випуск, Ч. 1. – Київ-Вінниця, 2009. – 525 с. – С. 125-130.

3. Гнатишин І. Л. Проблема соціальної адаптації молоді в умовах демократизації вітчизняної школи / І. Л. Гнатишин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 6. – С. 92-98.

4. Гнатишин І. Л. Культурологічна спрямованість навчального курсу “Художня культура” у загальноосвітньому навчальному закладі / І. Л. Гнатишин // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2010. – № 1-2. – С. 66-73.

5. Гнатишин І. Л. Предмет “Художня культура” і суспільний розвиток держави / І. Л. Гнатишин, О. І. Дацко // Мистецтво та освіта. – 2011. – № 2. – С. 12-16.

6. Гнатишин І. Л. Професійна підготовка вчителя художньої культури: тенденції сьогодення і перспективи розвитку / І. Л. Гнатишин // Педагогічні наука та освіта: збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – Вип. VII. – Запоріжжя: КЗ “ЗОППО” ЗОР, 2010. – 246 с. – С. 77-84.

7. Гнатишин І. Л. Педагогічні засади формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури / І. Л. Гнатишин // Збірник

наукових праць міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Випуск 29. – Київ-Вінниця: ТОВ “Планер”, 2012 – 532 с. – С. 338-344.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Гнатишин І. Л. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури: методичні рекомендації для викладачів та студентів вищих навчальних закладів / І. Л. Гнатишин. – Вінниця: ВОІПОПП, 2012. – 65 с.

9. Гнатишин І. Л. Навчально-методичний кейс з художньої культури для 10 класу (частина I) / С. І. Федун, О. В. Чорний, І. Л. Гнатишин. – Вінниця, 2010. – 55 с.

10. Гнатишин І. Л. Міжкультурна комунікація: навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / І. Л. Гнатишин. – Львів: ЛНАМ, 2012. – 56 с.

11. Гнатишин І. Л. Методика викладання художньої культури: навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів / І. Л. Гнатишин. – Львів: ЛНАМ, 2012. – 52 с.

12. Гнатишин І. Л. Словник педагогіки художньої культури та менеджменту мистецтва: терміни, поняття, дефініції / Р. Т. Шмагало, І. Л. Гнатишин. – Львів: ЛНАМ, 2012. – 160 с.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Гнатишин І. Л. Розвиток моральності особистості та її духовність / І. Л. Гнатишин // Форум молодих науковців Львова: Збірник тез конференції (20 листопада 2009 року) / За заг. ред. О. М. Лозинського, М. З. Буника, І. Б. Кіянки. – Львів: ТОВ “Ліга-Прес”, 2009. – 234 с. – С. 90-93.

14. Гнатишин І. Л. Якість освіти: управлінський аспект / Г. П. Васянович, І. Л. Гнатишин // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Сучасна парадигма управління і Острозька Біблія” (9-10 квітня 2009 р.). – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 243 с. – С. 40.

15. Гнатишин І. Л. Духовне становлення особистості школяра засобами предметів художньо-естетичного циклу / І. Л. Гнатишин // Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції “Віра і розум” 3 грудня 2010 р. – Львів: ТОВ “Тріада плюс”, 2010. – 195 с. – С. 37-39.

16. Гнатишин І. Л. Гуманізація і культурологічна спрямованість шкільної освіти як необхідний чинник формування національних цінностей держави / І. Л. Гнатишин // Форум молодих науковців Львівщини: Збірник тез конференції, 22 травня 2011 // За заг. ред. О. М. Лозинського, І. В. Карівця, І. М. Назаркевича. У 3-х частинах. – Ч. 1. – Львів: ТОВ “Тріада плюс”, 2011. – 135 с. – С. 29-32.

17. Гнатишин І. Л. Духовний потенціал художньої культури у формуванні особистості школяра / І. Л. Гнатишин // Вісник ЛНАМ. / Випуск 22. – Львів: ЛНАМ, 2011. – 480 с., іл. – С. 417-426.

18. Гнатишин І. Л. Якість освіти: проблеми і реальність / І. Л. Гнатишин // Вісник державної фінансової академії. (Серія гуманітарні науки) / Гол. ред. Г. П. Васянович. – Л.: ЛДФА, 2009. – № 9. – 231 с. – С. 91-95.

19. Гнатишин І. Л. Роль учителя художньої культури у розвитку творчого потенціалу учня / І. Л. Гнатишин // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: збірник матеріалів ІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / Гол. ред. І. А. Зязюн. – Випуск 3 (7). – Чернівці: “Зелена Буковина”, 2011. – 639 с. – С. 417-419.

20. Гнатишин І. Л. Формування умінь міжкультурної компетентності при підготовці майбутніх фахівців художньої культури / І. Л. Гнатишин // Науковий вісник: Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної конференції “Методологічні засади художньо-творчого розвитку особистості в контексті міжкультурного спілкування в системі освіти”. – Вінниця: ВОПОПП, 2012. – Випуск 1. – 136 с. – С. 42-47.

АНОТАЦІЯ

Гнатишин І. Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців художньої культури у вищих навчальних закладах . – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Вінниця, 2012.

У дисертації представлені результати теоретико-методологічного аналізу основних підходів до розуміння “готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури”, з’ясовано особливості професійної підготовки фахівців художньої культури, зміст та структуру готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури; визначено, обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічну модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури, що включає такі педагогічні умови: посилення гуманітарної спрямованості професійної підготовки майбутніх фахівців художньої культури; оптимізація творчої взаємодії та співробітництва суб’єктів педагогічного процесу; застосування сучасних освітніх технологій особистісно орієнтованого навчання; забезпечення цілісності формування в студентів компонентів готовності до професійної діяльності. Визначено критерії, показники та рівні готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

У роботі доведено, що впровадження організаційно-педагогічної моделі формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури з визначеним комплексом педагогічних умов на основі етапної реалізації (спонукально-проектуючий, технічно-операційний, рефлексивно-продуктивний) сприятиме позитивним змінам у рівнях готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців художньої культури.

Ключові слова: художня культура, професійна підготовка майбутніх фахівців художньої культури, готовність до професійної діяльності, педагогічні умови, професіограма.

АННОТАЦИЯ

Гнатишин И. Л. Профессиональная подготовка будущих специалистов художественной культуры в высших учебных заведениях. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Винница, 2012.

Диссертационное исследование посвящено проблеме профессиональной подготовки будущих специалистов художественной культуры в процессе обучения в высшем учебном заведении. Анализ профессиональной подготовки преподавателей художественной культуры в Украине показал, что традиционная система подготовки не создаёт нужных условий для формирования готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности.

В диссертации понятие “готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности” интерпретировано как целостное, интегративное профессионально-личностное образование, которое характеризуется системой профессиональных знаний и умений, является результатом профессиональной подготовки, обусловленной спецификой деятельности специалистов художественной культуры. Готовность будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности можно считать комплексом индивидуально-психологических та специальных особенностей, которые способны обеспечить высокую эффективность будущего профессионального функционирования.

Выделены структурные компоненты готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности: ценностно-мотивационный, информационно-когнитивный и операционно-деятельностный и соответствующие им показатели. Теоретически обоснованы и экспериментально проверены педагогические условия: усиление гуманитарной направленности профессиональной подготовки будущих специалистов художественной культуры; оптимизация творческого взаимодействия и сотрудничества субъектов педагогического процесса; использование современных образовательных технологий лично ориентированного обучения; обеспечение целостности формирования у студентов компонентов готовности к профессиональной деятельности.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена организационно-педагогическая модель формирования готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности реализовывалась в процессе изучения дисциплин “Методика преподавания художественной культуры”, “Межкультурная коммуникация”, а также в процессе прохождения педагогической практики в общеобразовательных школах, самостоятельной работы студентов. Модель состоит из трёх последовательных этапов, каждый из которых сопровождался реализацией обоснованных педагогических условий формирования готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности.

Анализ результатов формирующего этапа эксперимента показал, что реализация обоснованных педагогических условий и организационно-педагогической модели формирования готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности в процессе профессиональной подготовки существенно стимулирует развитие профессиональной мотивации; способствует овладению студентами знаниями, необходимыми для эффективной профессиональной деятельности; а также формированию профессионально необходимых практических умений и навыков (профессиограммы), что свидетельствует об эффективности разработанной модели и теоретически обоснованных педагогических условий формирования готовности будущих специалистов художественной культуры к профессиональной деятельности. Результаты диссертационного исследования подтверждают, что определение педагогических условий, разработка и внедрение организационно-педагогической модели являются эффективными и педагогически обоснованными.

Ключевые слова: художественная культура, профессиональная подготовка будущих специалистов художественной культуры, готовность к профессиональной деятельности, педагогические условия, профессиограмма.

ANNOTATION

Hnatyshyn I. L. Professional Training of Art Culture Future Specialists in Higher Education. – Manuscript.

The thesis is to present a research for the degree of the Candidate of Pedagogical Sciences 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskiy, Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. – Vinnytsia, 2012.

In the thesis the autor clarifies the features of professional training for art and culture specialists, provides the results of theoretical and methodological analysis of the main approaches to understanding the "preparedness for professional activity", content and structure of preparedness for professional activity of future art and culture specialists. Organizational and pedagogical model of forming of preparedness for professional activity of art and culture specialists is determined, experimentally proved and tested; the following pedagogical conditions are included: strengthening of humanistic orientation of future art and culture specialists; providing of creative collaboration and cooperation of subjects of the pedagogical process; the use of modern educational personality-oriented educational technologies; ensuring the students formation integrity of all components of readiness for professional activity. The criteria and the degrees of preparedness for future professional activity of art and culture specialists are determined.

The thesis proves the fact that the implementation of organizational and pedagogical models of formation of preparedness for future professional activity of art and culture specialists on the basis of its stage implementation (incentive-projecting, technical-operational, reflexive-productive) promotes positive changes at the levels of their preparedness for professional activity from reproductive till interpretive levels.

Keywords: art culture, professional training of future art and culture specialists, preparedness for the professional activity, pedagogical conditions, profессиограмм.

Підписано до друку 1.11.2012 р.
Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Ум. др. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовл. № 215

Видруковано у Редакційно-видавничому відділі ЛНАМ
Завідувач В. Бадяк

Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру видавців
Серія ДК №1710 від 11 березня 2004 р.
79011, м. Львів, вул. Кубійовича, 38
Тел.: (0322)74-14-13; факс: (0322)76-14-82
www.artacademy.lviv.ua
artacademy@mail.lviv.ua